

Katechéza na prvú nedeľu v máji Jubilejného roka 2025

Eucharistia a pokoj – dva veľkonočné Ježišove dary

Z času na čas tu i tam zaznie hlas mravokárcu, ktorý sa pozastaví nad úpadkom spoločnosti, a vysvetlí ho tak, že zaň môže jedna skutočnosť: „Boha nahradilo ego.“ Ak ľudia odmietli Boha, odmietli v skutočnosti Trojjediného Boha, ktorý sa zjavil ako láska, alebo odmietli takého boha, ako keď sme my odmietli Neptúna, Dionýza, Hefaista a Perúna? Aj rímskych, gréckych, slovanských bohov označujeme slovom „boh“ a keď sme ich odmietli, neodmietli sme Trojjediného Boha. Čo vlastne ľudia odmietli, keď odmietli Boha? Spoznali ho vôbec?

Keď hovoríme o Bohu, akú máme o ňom my sami predstavu? Ak je pravda, že na mieste, ktoré je v srdci človeka pripravené pre Pána, sa môže uvelebiť vlastné „ja“, ak hrozí, že Boha nahradí ego, potom zákerná taktika vytlačiť Boha zo srdca môže mať v prípade kresťanov trochu iné zafarbenie: Boha môže nahradiť superego.

Superego, moja predstava o mojom ideálnom a dokonalom „ja“, o tom, ako by som mal veci prežívať a dokonale zvládať, to totiž nie je Boh, to nie je Trojjediný Boh, ktorý sa zjavil ako láska. Môže sa ale stať, že ich si zamením. Lenže ten hlas, ktorý sa potom v mojom vnútri ozýva, nie je hlas Boha, ale moje vlastné ja. Ono mi diktuje, aký by som mal byť, vyčíta mi rozpor medzi mojím reálnym „ja“ a mojím dokonalým „ja“ a obviňuje ma z nedostatočnosti: „Nemodlím sa toľko a tak, ako by som chcel“, „Neviem sa sústrediť na svätú omšu“, „Hnevám sa“, „Nie som taký dobrý a láskavý, ako by som mal“...

A pomaly sa deje to, že svätosť už nie je o tom podobať sa Kristovi a mať jeho postoje, ale je otázkou vlastnej námahy a výkonu. Za hriech už nepovažujem to, keď nepočúvam Otca, ale to, keď nespíňam svoju predstavu o sebe a keď veci neprežívam ideálne.

Lenže medzi prežívaním a rozhodnutiami je úplne zásadný rozdiel. Prežívanie nesvedčí o mojom charaktere. Prežívanie svedčí o tom, že som živý, že moja nervová sústava, moje vnútro reaguje na vonkajšie alebo vnútorné podnety, a preto cítim hlad, smäd, únavu, nervozitu, hnev, radosť, smútok, bolesť. Niektoré veci z toho sú príjemnejšie, niektoré menej, ale prežívať ani jednu z nich nie je zlé. Keby sme necítili hlad, zomreli by sme na podvýživu. Keby sme necítili bolesť, spálili by sme si ruku na žeravej platničke. Keby sme necítili hnev, nikdy by sme sa neozvali pri nespravodlivosti a nechali, nech niekoho nerušene utláčajú.

Prežívať niečo nie je hriech. Moja svätosť alebo hriešnosť sa láme na tom, ako sa rozhodujem, nie na tom, čo prežívam. Mám hlad? To je v poriadku, hlad nemôžem ovplyvniť, ale ovplyvniť môžem to, čo s ním urobím. Môžem ho potláčať a presviedčať sa, že hladný nie som, no ta ma veľmi nezasýti. Môžem sa najesť nezdravých vecí a zapiť to niečím presladkým a dopracovať sa tak minimálne k tráviacim problémom. Alebo sa môžem rozhodnúť správne a zjesť niečo zdravé. To isté platí aj o ostatnom. Mám hnev? V poriadku, cítiť hnev nie je hriech, je to spontánna reakcia. Ale čo s hnevom urobím? Potlačím ho s tým, že sa predsa nemôžem hnevať, lebo sa to nepatrí? Začnem kričať na ľudí okolo seba, lebo som hnev neustále potláčal

a už mám nervy také rozhasené, že vybuchnem pri najmenšom podnete? Alebo urobím niečo iné: prijmem, že môžem cítiť hnev, že to je reakcia nervovej sústavy, začnem skúmať, ešte kým nie som rozčúlený, čo je vo mne spúšťačom toho hnevu a potom s tým pracujem a komunikujem s ľuďmi okolo seba? Chcem riešiť korene vecí alebo sa len snažím potlačiť dôsledky?

Cítiť sa zle, prežívať duševnú nepohodu nie je hriech. Ani Kristus neprežíval v Getsemany príjemné emócie: bolo mu ťažko tak, že potil sa krvou, bol smutný až na smrť, no to neznamená, že tým zhrešil. Obrátil sa na Otca v tom, čo prežíval, a jeho rozhodnutie prijať kalich bolo sväté, aj keď nebolo poznačené eufóriou. Prežívanie nehovorí nič o našej svätosti, hovoria o nej naše rozhodnutia. Ak pochopíme tento rozdiel, nebudeme musieť podliehať falošných výčitkám svedomia za to, že sme prežívali nepríjemné pocity. Do konca života totiž budeme niekedy hladní, unavení, nervózni, radostní, nahnevaní, smutní. Každý jeden z nás a to bez toho, aby sme si to vybrali. Ani svätá spoveď neslúži na to, aby som sa obviňoval za to, čo som prežíval a ako som sa cítil. Sviatosť zmierenia neslúži ako chvíľková náplasť na potlačenie rozporu medzi tým, ako by som sa chcel cítiť, a tým, ako sa cítim v skutočnosti. Svätá spoveď slúži na to, aby som vyznal, že v tom príjemnom alebo nepríjemnom, čo som prežíval, som mal také postoje a urobil také rozhodnutia, ktorými som sa nimi nepodobal Kristovi.

Pokoj neplynie z potlačenia toho, že sme ľudia, z toho, že už nikdy nebudeme cítiť nič náročné a nepríjemné. Trvalý pokoj plynie z toho, že vieme, že v tom, čo prežívame, je niekto s nami. Keď máme všetko, čo sme si priali, ale nikoho, s kým by sme sa o to podelili, keď sme veľa videli a zažili, ale nemá nás kto počúvať, nie je to všetko pekné nakoniec len soľou na otvorenú ranu? Nie je taká osamelosť závanom pekla na zemi? No ak nám je ťažko, ale má nám kto uvariť čaj a zaviezt' nás k lekárovi, keď sa môžeme zdôveriť bez strachu z posúdenia, nie je aj to náročné a ťažké predsa len akési jednoduchšie a znesiteľnejšie, lebo je niekto pri nás? Nie je bezpečná prítomnosť niekoho blízkeho poznačená akousi tajomnou príchuťou neba?

Nie sme nikdy sami, Pán je pri nás. Svätým znakom Božej blízkosti je Eucharistia a Eucharistia je zároveň viac ako len svätý znak. Je samotnou Božou prítomnosťou. Čo keby sme sa takto na Eucharistiu pozreli a nanovo objavili, že Eucharistia nie je niečo, ale že Eucharistia je Niekto? Čo keby sme nechali svoje srdce prerásť pravdou, že Eucharistia je Kristus, ktorý sa rozhodol pre trvalú prítomnosť a pre blízkosť pri mne vo všetkom, čím prechádzam? Čo keby sme si uvedomili, že keď Eucharistiu prijímam, prijímam živú osobu a nechávam ju vstúpiť do svojho života?